

J.H.Erkon
kirjoituskilpailu
vuodesta 1957

RUNOUS 2017

Juryn luonnehdinnat

Vuonna 1957 perustetussa valtakunnallisessa kirjoituskilpailussa vuorottelevat vuosittain runous ja lyhytproosa. Tänä vuonna lajina oli runous. Kilpailuun saattoivat osallistua alle 30-vuotiaat kirjoittajat, jotka eivät vielä ole julkaisseet omaa esikoisteostaan. Kilpailutöitä tuli tänä vuonna lähes 200 kirjoittajalta, yhteensä 8 000 - 10 000 sivua eli saman verran runoja. Vuonna 2017 raadin muodostivat runoilija, taiteilijaprofessori **Saila Susiluoto**, runoilija **Sanna Karlström** ja kriitikko **Pirkko Heikkinen**.

Yleistä kilpailusta

Runokilpailun kärki erottui selvästi omaperäisen aiheen, näkökulman tai kirjallisen taidon avulla. Kärkeen sijoittuvat runovalikoimat olivat laajoja, valmiintuntuksia kokonaisuuksia joihin oli löydetty oma, tunnistettava ilmaisu ja persoonallinen ote. Näkökulmat ja näkemykset maailmasta liikkuvat joustavasti jääkaudesta nykyaikaan, ja niissä käytettiin taitavasti niin aforistista ilmaisua kuin proosarunoakin. Kärjen runoissa korostui erityisesti suhde kieleen, metaforat olivat taitavasti ja koskettavasti rakennettuja, ja kieleen oli usein löydetty leikkilistä, humoristista tai mustan huumorin sävyttämää otetta. Runon rakenteet olivat hyvin hallussa tai niitä tutkittiin ja purettiin taitavasti.

Yleisesti kilpailun runojen aiheet pysyttyivät usein oman nuoruuden, elämän ja minän ympärillä. Seksuaalisuuden, sen heräämisen kuvauksia oli runsaasti, samoin äitiyden ja lapsihaaveiden kuvauksia.

Runot ottivat esiin myös hälyttäviä ja synkkiä puolia ajasta jossa elämme: työttömyyden, köyhyyden ja mielenterveysongelmat. Runon ikuiset aiheet, rakkaus ja kuolema käsiteltiin usein oman itsen läpi. Tunteet ja parisuhteen ongelmat oli usein kirjattu paperille sellaisenaan, käyttämättä kielen ja runouden mahdollisuuksia. Rohkeus sanallistaa tilanteita ja ottaa etäisyyttä omaan tekstiin puuttuivat.

Toisenlaisiakin ratkaisuja oli aina fantasiaepoksesta englanninkieliseen runonäytelmään. Sen sijaan lavarunouden tyyppiset tekstit ja rap-runous puuttuivat miltei kokonaan, samoin taiten riimitelty tai mitallinen runous. Puhekielisiä runoja tai

paukkula
suomen NUORISO-OPISTO

JANE JA AATOS
ERKON SÄÄTIÖ

MIKKELIN KAUPUNKI

Nuorisoseurat

osuuksia oli ilahduttavan paljon, se kertoo kenties runokielen hitaasta murroksesta.

Kasvutarinan muoto oli otettu moniin runoihin kehukseksi, mutta se ei aina ole se kaikkein omaperäisin, eivätkä runot välttämättä tarvitse väkisin puserettua kaarta tuekseen. Kehystä enemmän voisi kiinnittää huomiota runon yksityiskohtiin: runon rakentumiseen, metaforan ja havainnon tarkkuuteen sekä merkityksellisyyteen, kielen persoonallisuuteen, hiotumpaan tai räväkämpään ilmaisuun.

Runojen rakenteissa korostui fragmentaarinen muoto, moni kirjoittaja oli kokenut sen mieleisempään, mutta harva hallitsi sen hyvin. Fragmentaarisuus läheni usein luettelomaisuutta, havaintojen kirjaamista peräkkäin, mutta osien tai lauseiden vaikutus toisiinsa vaatisi lisätyöskentelyä ja syvällisempää näkemystä.

Kehittyäkseen hyväksi runoilijaksi on luettava paljon runoutta: ihan samalla tavoin kuin oppiakseen kirjoittamaan on ensin osattava lukea. J. H. Erkon kilpailussa palkituista ja kunniamainituista runoista näkee että niiden kirjoittajat ovat perillä runon keinoista, siitä millaista runoa tällä hetkellä kirjoitetaan ja millaista runoa on mahdollista kirjoittaa. Kun välineet ovat hallussa, voi tuottaa persoonallista ja näkemyksellistä runoa.

I PALKINTO: Emma Hirsimäki (1989)

2 500 euroa

Emma Hirsimäen (s.1989) runovalikoima on kielellisesti ja rytmisesti taidokas, vaikuttava kokonaisuus. Hirsimäki piirtää runoissaan laajaa kaarta ihmisen kehityksestä, aina jääkaudesta tähän päivään saakka. Runoissa on samaan aikaan kiehtovasti läsnä muinainen historia ja nykyhetki: jääkauden jäänteet, evoluutio, kielen rakentuminen, ohjelmointi ja automaatio. Hirsimäki kirjoittaa ihmisen ruumiillisuudesta vivahteikkaasti: ruumiillisuudesta nimenomaan biologian, kulttuurihistorian ja evoluution muovaamana, ihmisestä yhtä lailla luontoon kuuluvana kuin siitä poisheitettynä. Hirsimäen kieli on hiottua ja täsmällistä, leikillistäkin, ja ammentaa vaivatta vaikkapa ohjelmoinnin, lääketieteen tai paleontologian sanastosta. Runoilmaisu on oivaltavaa niin säemuotoisen runon kuin proosarunon kohdalla.

paukkula
suomen NUORISO-OPISTO

JANE JA AATOS
ERKON SÄÄTIÖ

II PALKINTO: Tuukka Pietarinen (1996)

1 700 euroa

Tuukka Pietarisen (s.1996) runokokonaisuus liikkuu kohtaamisen ja kohtaamattomuuden tiloissa filosofisesti. Pietarinen rakentaa aforistisista fragmenteista hienosti kokonaista runoa, mutta taitaa myös proosarunon. Kokonaisuus on omaperäinen, oivaltava ja pohdittu, välillä abstraktia aihemaailmaa on lähestytty taiten surrealismiin ja absurdin keinoin. Näkemisen ja havainnoinnin, liikkeen, ykseyden ja toiseuden kysymyksiä on käsitelty myös huumorin läpi. Pietarinen tutkii mystiikan ja filosofian käsitystä tyhjyydestä mieleenpainuvasti toiston kautta. Runokielessä on leikillisyyttä, kokeellisuutta ja iloa, mutta kielen yksityiskohtiin kaipaakaan vielä hiukan tarkkuutta. Runojen visuaaliset elementit tuovat keveyttä, ja ovat runojen sisällön kannalta perusteltuja.

III PALKINTO: Vilhelmiina Vilhunen (1987)

1 000 euroa

Vilhelmiina Vilhusen (s.1987) runoissa näyttäytyy kaupunkimaisema, jossa runoiksi muuttuneiden liikennemerkkien keskellä liehuvat henkilöt kohtaavat toisensa, rakastuvat ja eroavat. Surrealistiset, hauskat ja omaperäiset havainnot on usein ripoteltu muutaman säkeen mittaisiksi runoiksi jotka tarvitsevat toisiaan niin kuin Vilhusen mainitsema harjaneilikat: ”kukka, jonka varsi on niin raskas, että se kaatuu jos niitä ei ole useita vierekkäin”. Havaintojen outoudesta ja fragmentaarisuudesta huolimatta runot ovat sidoksissa reaali maailmaan, sen havaintoihin. Vilhusen runot ovat hämmäntäviä koska ne eivät suostu toimimaan odotusten mukaan, mutta jokin niissä vetää puoleensa, ja jossain kohtaa huomaa menettäneensä sydämensä perusteluja kyselemättä: ”jossakin tonkisimme toisiamme/löytyisi muinainen papyrus”.

paukkula
suomen NUORISO-OPISTO

JANE JA AATOS
ERKON SÄÄTIÖ

MIKKELIN KAUPUNKI

Nuorisoseurat

Kunniamaininta: Katri Aholainen (1994)

Katri Aholainen (s. 1994) rakentaa runoissaan kokonaisuutta, allegoriaa linnusta naisena, keveän kielen avulla. Aholainen uusintaa myyttiä välillä ronskisti, välillä herkästi: hänen runoissaan näkökulma on täytetyn linnun joka havainnoi lintutieteilijän, tieteen ja katsojan olemusta. Tämä katsojan ja katsottavan, subjektin ja objektin välinen alue rikotaan hienovaraisesti ja rakkaudella. Vastaparin Aholainen ulottaa aina luontoon saakka, luonnon tarkkailusta sen kuluttamiseen ja käyttämiseen. Aholaisen runoissa on hauskaa surrealismia, ja kielessä virkeyttä, mutta fragmentaariset osiot kaipaavat vielä hiomista: sen oivaltamista mikä on säkeen suhde toiseen, ja mikä on runon suhde kokonaisuuteen, toiseen runoon.

Kunniamaininta: Anni Kaila (1991)

Anni Kailan (s.1991) runot kertovat tytön kasvutarinan syntymästä aikuisuuteen ja omaan äitiyteen. Kuvastossa toistuvat lapsuuden lemmikkien ja pihapiirin eläinten kuolemat toimivat osana tytön kasvutarinaa ja laajentuvat heräävän kuolemanpelon, aikuistumisen ja menettämisen pelon kuvaajiksi. Kaila pysyttelee tiukasti teeman ympärillä, keskittyy lapsuuden ja nuoruuden tragedioihin ja pelkoihin, nuoren naisen kehittymiseen ja seksuaalisuuden heräämiseen. Näin tiukka kehys tuntuu vievän runoilta voimaa ja vähentää niiden yllätyksellisyyttä. Kailan runojen vahvuudet ovat taiten kirjoitetut metaforat ja voimakkaat aistihavainnot. ”Aamut venyvät, /sinä olet aina se,/joka viimein vetää verhot auki kuin vastahakoiset polvet.”

Kunniamaininta: Sofi Ylikoski (1989)

Sofi Ylikosken (s.1989) runovalikoima on sota-ajan kuvaus, jossa aiempien sukupolvien kokemusta kuvataan eläytyvästi ja elämänmakuisesti. Runot kuvaavat uskottavasti sekä fyysistä että henkistä kipua. Usein käytetyt käänteiset sanajärjestykset tuovat runoihin juhlavuutta jota muutoin suorapuheiset ja tarkkanäköiset runot eivät kaipaa. Aihepiiriltään muusta kilpailun tarjonnasta poikkeava valikoima ei keskity vain raadollisiin puoliin, vaan tuo esiin elämän koko kirjon. Ylikosken kuvaamat ihmiset ovat myös seksuaalisia ja rakastavia, tanssivat gramofonin soidessa ja nauttivat elämästä. Sodan kauhujen keskellä kukkii jotain periksiantamattoman kaunista: ”ettei maailmassa muuta ollut/kuin pellavapyyhkeen karhea pinta/kaikkialla meitä varten kudottuja apiloita”.

